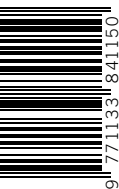

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

L'Economat Social, agroecologia i sobirania alimentària

Pàg. 10

Laura Roda:
"Calen models de salut
més feministes"

Pàg. 13

Economia per la vida
Pam a Pam, 10 anys
punxant el capitalisme

Pàg. 16

Economia social i solidària
al món:
Quebec cooperatiu i comunitari

Pàg. 19

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SelPrA
sepra.coop

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arç Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Berta Alarcó, Josep Edo, Agnès Giner, Carla Liébana, Antònia Montaner, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex Romaguera, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: L'Economat Social, SCCL.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Raquel Gómez.

05

EDITORIAL

Llarga vida a la UESCOOP

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

L'economia circular i el cooperativisme.

Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

L'Economat Social, cooperativa de treball en el comerç de productes agroecològics.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Laura Roda.

Núria Segura

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Pam a Pam, 10 anys punxant el capitalisme i construint alternatives.
Judit Quintana i Anna Fernàndez

19

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA AL MÓN

Quebec cooperatiu i comunitari.
Mònica Garriga i David Gómez

24

COOPERATIVISME

El preu de l'oli.
Antoni Galceran

26

RESSENYA

Com el nostre sistema devora la democràcia, les cures i el planeta.
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Raquel Gómez Valera

(Barcelona, 1985), Bibliotecària i Documentalista,
Equip tècnic de la Fundació Roca Galès

Del cooperativisme, em sembla atractiu

que es tracta d'una associació de persones i no de capital, amb diversos interessos però posats en comú, per portar a terme un projecte de gestió democràtica.

Participar de forma activa a l'empresa on es treballa aporta un valor afegit. A més, el fet de tenir en compte valors com són l'autoajuda, la igualtat o la solidaritat, entre d'altres, aporta una diversitat que suma a l'hora de prendre decisions.

En canvi, del cooperativisme no em convenç

el desconeixement que existeix per part de gran part de la població. Penso que moltes vegades el cooperativisme es barreja amb el fet de cooperar..., però no és ben bé el mateix. Dintre del cooperativisme existeix l'acte de cooperar però cooperar no vol dir cooperativisme.

D'altra banda, s'hauria de donar a conèixer més les cooperatives i quins avantatges tenen respecte d'altres tipus d'empreses, per tal de que la població es plantegi entre les seves possibilitats la creació d'una cooperativa.

Penso que la intercooperació és una

forma de treballar en xarxa i poder arribar més enllà per part de cadascuna de les cooperatives que la formen. Treballar en xarxa millora els resultats i facilita l'expansió del model d'empresa.

Com a bibliotecària, en l'àmbit de les biblioteques també existeix la intercooperació o cooperació bibliotecària, a través de consorcis (Consorti de Biblioteques Universitàries de Catalunya) o xarxes (Xarxa de Biblioteques Municipals), entre d'altres.

Aquesta intercooperació afavoreix a les persones usuàries l'accés a la informació i als recursos. A partir d'una única interfície poden accedir a diferents col·leccions i les biblioteques poden reduir costos, proporcionant més serveis a un menor cost. Si es comparteixen els recursos... es comparteix el coneixement!

Llarga vida a 1a UESCOOP

Els passats dies 5, 6 i 7 de juliol, a l'edifici històric de la Universitat de Barcelona, entre antigues aules amb olor de saviesa i uns jardins frondosos amagats al bell mig de l'Eixample barceloní, va tenir lloc la primera edició de la Universitat d'Estiu del Cooperativisme, la UESCOOP, organitzada per la Confederació de Cooperatives de Catalunya i amb la col·laboració de totes les implicades, l'administració, onze universitats catalanes, la FRG i l'ICAB, a través de la Secció de Dret Cooperatiu, i per descomptat, de les cooperatives.

El fil conductor: "la transició econòmica, social i ambiental". L'eslògan: "Obrim melons". I els vàrem obrir, molts i ben sucosos, aprenent i debatent sobre temes que ens preocupen a totes, com la intel·ligència artificial, els habitatges cooperatius assequibles i sostenibles, la col·laboració entre cooperatives, les comunitats energètiques, les noves formes cooperatives, les cures organitzacionals, el finançament, els joves i el cooperativisme. Tot plegat ho vam fer al llarg de 23 sessions paral·leles i 2 plenàries, amb quasi un centenar de ponents i moderadors, i amb la participació de més de cinc-centes persones assistents, 37 d'elles estudiants universitàries, amb una mirada interna i internacional, alhora.

Hem de felicitar-nos per aquesta fita! Mes enllà de les dades quantitatives, la UESCOOP representa un salt qualitatiu per al cooperativisme català, que a través del treball de totes les parts implicades inicia una via de col·laboració entre elles amb voluntat de continuïtat, que ens ha d'enfortir i de fer esdevenir un lloc de trobada, aprenentatge i intercanvi de les cooperatives i per a les cooperatives, les seves sòcies i organitzacions, l'administració, els professionals i el món acadèmic. En definitiva, un lloc de coneixement, d'intercooperació, on compartir idees, preocupacions, objectius, pràctiques i ambicions. Les del dia a dia i les que volem projectar al futur. Perquè unes i altres transformen la societat, la fan més justa, més equitativa, més solidària, més igualitària, més responsable, en definitiva, més cooperativa.

Per això ens hi havíem d'implicar totes, des de la trinxera fins a l'acadèmia, des de l'escola fins a la universitat, per conèixer els projectes cooperatius i les bones pràctiques, per estudiar-les, analitzar-les i difondre-les.

Felicitats a totes, i llarga vida a la UESCOOP!

UPmeUP, L'APLICACIÓ PER BUSCAR FEINA DINS DE L'ESS

La borsa laboral digital ajuda a trobar feina en empreses i entitats amb els valors de l'economia social i solidària.

Les cooperatives Facto i Ecooo, juntament amb FECOMA Madrid, van presentar el passat 26 de setembre a la Nau Bostik de Barcelona la plataforma de contractació laboral UPmeUP. L'aplicació anomenada col·loquialment com l'"Infojobs de l'economia social", pretén posar en contacte aquelles empreses i entitats de l'ESS que cerquen talent amb persones alineades amb els valors socials i solidaris que busquen feina.

Durant la jornada de presentació **Reptes d'un mercat laboral socialment responsable**, el director general de l'Economia Social i Solidària, el Tercer Sector i les Cooperatives de la Generalitat de Catalunya, Juli Silvestre, va destacar UpmeUp com una eina necessària per crear estructures de país.

L'acte també va servir per debatre la situació del mercat laboral, quines són les esclatxes del teletreball, la precarització de les feines que s'ofereixen al jovent i la multitasca, entre d'altres qüestions. La taula rodona va comptar amb la participació de **Ferran Martínez**, director d'Azimut 360; **Julia Rosanna Sánchez**, representant la gent jove i vinculada amb la lluita pel treball digne, i **Iolanda Triviño**, CEO de l'Institute for Futures i experta en futur del treball i transformació de talents.

L'EXPOSICIÓ "CATALUNYA, TERRA COOPERATIVA", EN RUTA PEL CAMP DE TARRAGONA

El dijous 28 de setembre va tenir lloc la presentació de l'exposició "Catalunya, terra cooperativa" a la Cooperativa Obrera de Tarragona, amb una conferència i visita a càrrec d'Antoni Gavalrà, historiador, expatró de la Fundació Roca Galès i un dels comissaris de l'exposició. L'exposició hi romandrà fins a finals d'octubre, moment en què viatjarà a Valls, per romandre-hi fins al mes de gener de 2024.

L'exposició "Catalunya, Terra Cooperativa" presenta a través d'un recorregut per l'ahir, l'avui i el demà de les pràctiques cooperatives, el cooperativisme i l'economia social i solidària com a eines útils i vàlides per a la generació d'alternatives a la societat actual, superant la visió del cooperativisme com una pràctica obsoleta del passat.

L'exposició està organitzada per la Comissió de Memòria de la Fundació Roca Galès. El comissariat ha estat a càrrec d'Antoni Gavalrà (Fundació Roca Galès) i de Marc Dalmau (La Ciutat Invisible, sccl). El disseny i la producció han anat a càrrec de la cooperativa Tat Lab.

La Cooperativa Falset Marçà ja ha acollit l'exposició durant l'estiu i, després de l'acolliment de la Cooperativa Obrera Tarraconense, en prendrà el relleu La Titaranya – Cooperativa d'habitatges i locals socials, a primers de novembre d'enguany i fins al mes de gener de 2024.

La iniciativa s'emmarca en el projecte de Turisme Sostenible que aquestes cooperatives van impulsar per celebrar el Dia Internacional de les Cooperatives, el passat 1 de juliol, Territori Cooperatiu, i que ha consistit en visites guiades per donar a conèixer el moviment cooperatiu al Camp de Tarragona. La iniciativa va sorgir del Grup d'Intercooperació de Turisme Sostenible que promou la cooperativa Camins Km0.

+ info: www.coopcamp.cat

LLIURAMENT DELS PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2023

La Lleialtat Santsenca de Barcelona va acollir el 28 de setembre passat l'acte de lliurament de la setena edició dels Premis Economia Social als millors treballs universitaris sobre economia social i cooperativisme. Els premis, convocats per la Fundació Roca Galès en el marc del Programa d'Economia Social del Departament d'Empresa i Treball de la Generalitat, reconeixen els millors treballs de final de grau, de final de màster i de final de postgrau sobre aquesta temàtica.

El **Premi Especial** d'enguany ha estat per al treball "Una carta d'aprenentatges per a la transició ecosocial: els béns comuns urbans com a dispositiu per materialitzar el dret a la ciutat", d'**Oriol Cruz Trullas**, de la Universitat Politècnica de Catalunya. Oriol Cruz va recollir el premi de mans de Roser Hernández Gurrera, subdirectora general d'Economia Social i Solidària i les Cooperatives de la Generalitat.

En la categoria de **millor treball de fi grau**, el primer premi ha correspost a **Mireia Oncins de Mota Barbosa**, de la Universitat Rovira i Virgili, per un treball sobre el cooperativisme agrari al Camp de Tarragona entre 1906 i 1936. **Pau García Sánchez**, de la Universitat Autònoma de Barcelona, ha guanyat el segon premi amb un treball sobre l'economia social i solidària i els Objectius

de Desenvolupament Sostenible com a proposta d'una situació d'aprenentatge.

El millor treball de fi de màster ha estat per a **Marc Collado Gurillo**, de la Universitat de Barcelona, per un treball sobre processos d'internacionalització d'empreses socials catalanes. Marc Collado va rebre el premi de mans de Carla Liébana, de La Coordi - Comerç just i Finances ètiques i membre del jurat dels premis. El segon premi en la categoria de millor treball de fi de màster ha estat declarat desert i, a canvi, el jurat atorga un accésit a la categoria de treballs de postgrau.

El millor treball de fi de postgrau ha correspost a **Raquel Ríos Font**, de la Universitat Autònoma de Barcelona, per un treball on relaciona el mètode de recerca STEM i l'economia social i solidària. El segon premi ha estat per a **Amelia Campos Ríos**, de la Universitat Pompeu Fabra, per un treball sobre la Xarxa de Cura Digna i l'enfortiment de les entitats de l'economia social i solidària a través de la intercooperació. Enguany s'ha concedit un accésit a **Nelson Adrián Calles Blanco** i **Maria Elena Coa Martínez**, del Tecnocampus de Mataró, per un treball basat en el projecte de viabilitat econòmica per a la posada en funcionament d'un restaurant escola de

gastronomia senegalesa com a nova línia de negoci social de la cooperativa Top Manta.

En total, els Premis economia social 2023 han repartit **9.200 euros en premis**. Les persones guardonades amb els primers premis i el premi especial han obtingut 1.100 euros i serveis i 300 euros en vals de productes i serveis del mercat social. Les guardonades amb els segons premis, 900 euros en metàl·lic i 300 euros més en serveis i productes del mercat social. En aquesta setena edició, en total han participat **35 treballs provinents de 10 universitats** d'arreu de Catalunya.

L'obertura de l'acte de lliurament dels premis va anar a càrrec de **Juli Silvestre**, nou director general d'Economia Social i Solidària, el Tercer Sector i les Cooperatives de la Generalitat.

Pel que fa a la conferència que cada any acompanya l'entrega dels Premis, en aquesta edició va ser a càrrec de **Luz Helena Ramírez Hache**, de l'Associació MigrESS, que treballa per augmentar la presència de persones migrades en l'economia social i solidària.

Trobareu el **vídeo complet de l'acte** al web www.rocagales.cat

+ Info: www.economiasocial.coop/premis

LA REVISTA “COOPERACIÓ CATALANA”, PRESENT A LA SETMANA DEL LLIBRE EN CATALÀ

La revista *Cooperació Catalana* ha estat present a la carpa de l'IQUIOSC de l'APPEC –les editores de revistes i digitals en català– de la Setmana del Llibre en Català, que es va celebrar al Moll de la Fusta de Barcelona del 8 al 17 de setembre. L'espai de l'APPEC ha estat més que mai punt de lectura i de conversa al voltant de les revistes.

En aquesta edició de la Setmana del Llibre en Català, l'APPEC ha reinventat la carpa amb la inauguració del Sofà Vermell de les Revistes, un espai que ha convidat a la lectura i que ha estat el centre de tretze converses de petit format amb les capçaleres com a protagonistes.

La carpa de l'IQUIOSC és un gran espai de revistes en què s'exposa l'ampli catàleg de capçaleres en llengua catalana de més de trenta temàtiques diferents, entre les quals hi ha la nostra publicació *Cooperació Catalana*.

Aquesta és l'única cita en què es poden trobar totes les publicacions en català i conèixer el ric ecosistema de revistes en el nostre idioma. A la carpa, lectores i lectors podien comprar-ne exemplars i subscriure-s'hi amb promoció especial, com també aconseguir tres mesos de subscripció digital amb la tarifa plana de revistes d'IQUIOSC.cat.

Les persones assistents a la fira que enguany es van apropar a la carpa de les editores de revistes i digitals (APPEC) es van trobar com a casa, perquè s'hi va recrear l'espai de lectura per excel·lència: un sofà per llegir i enraonar al voltant de les revistes. El Sofà Vermell de les Revistes ha estat un espai de pausa i lectura i també el centre de converses de petit format amb programació pròpia.

FESTA D'ANIVERSARI DELS 20 ANYS DE LA XES I ELS 10 ANYS DE PAM A PAM

El divendres 20 d'octubre tindrà lloc la festa de celebració d'aquest doble aniversari de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) que compleix els vint anys i de Pam a Pam que enguany en fa deu.

La trobada serà a la Fàbrica de Creació del recinte de la Fabra i Coats de Barcelona a les 19 h, en el marc del Fòrum FESC'23.

La celebració comptarà amb jocs, vídeos, un espectacle i un sopar. La XES i Pam a Pam conviden a totes les entitats que en formem part a celebrar la història i els èxits dels dos moviments.

Per tal d'organitzar la festa i que sigui un èxit necessiten que us inscriviu abans del 10 d'octubre.

+ info i inscripcions: www.xes.cat

L'ECONOMIA CIRCULAR I EL COOPERATIVISME

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

L'economia circular, com a marc d'acció que redefeix i replanteja la manera com es produeixen, utilitzen i gestionen els materials en l'activitat econòmica, és cada cop més present en el teixit empresarial català. Aquest model pren com a punt de partida la creació d'un sistema en què els productes, els materials i els recursos es mantinguin en ús durant el temps més gran possible, se n'optimitzi la utilització i se'n minimitzi l'impacte ambiental.

És interessant prendre consciència de com el cooperativisme pot intervenir en aquest escenari favorable al creixement de l'economia circular, i és que si s'analitza la base dels dos sistemes productius, ambdós comparteixen valors i principis fonamentals per a un desenvolupament sostenible i equitatiu.

Les cooperatives poden ser agents clau en la promoció de l'economia circular fomentant la participació, la col·laboració i la presa de decisions sostenibles, alhora que contribueixen a una transició més justa cap a un model econòmic més respectuós amb el medi ambient. Per aconseguir una economia més sostenible, és important que les cooperatives emprenguin accions concretes i adoptin estratègies circulars que permetin la reducció del consum, la reutilització i el reciclatge de materials.

Són diverses les estratègies a seguir per desenvolupar aquestes accions i estratègies circulars. A continuació, destaquem algunes de les estratègies destacables d'arreu del territori.

En primer lloc, es posa en valor la importància de la consciència i l'educació de les persones membres de les cooperatives. És necessari que entenguin els beneficis de l'economia circular i com aquesta pot afavorir tant la seva cooperativa com el medi ambient. L'educació i la sensibilització són clau per obtenir un compromís i una participació activa dels membres en aquesta transició.

Un altre punt destacat és la necessitat de recursos i infraestructures adequades per implementar l'economia circular. Les cooperatives poden necessitar invertir en tecnologies, equips i sistemes que permetin la reutilització i el reciclatge de materials. Això pot representar un desafiament per a les cooperatives amb recursos limitats, per la qual cosa és important buscar suport financer i incentius per a aquestes iniciatives.

La col·laboració i les xarxes són altres aspectes rellevants. L'economia circular requereix la cooperació entre diferents actors, com altres cooperatives, empreses, institucions i la comunitat en general. Establir aliances i xarxes de cooperació és essencial per intercanviar coneixements, recursos i materials, i per crear un sistema més eficient i circular.

La innovació és un element clau en la transició cap a l'economia circular. Les cooperatives han de ser capaces d'adaptar-se i innovar en nous models de negoci circulars, com la venda de productes reutilitzables o la creació de serveis de reparació i reciclatge. Aquesta transició

pot suposar un repte per a les cooperatives acostumades a models de negoci més tradicionals, per la qual cosa és important fomentar la creativitat i l'adaptabilitat.

La regulació i les polítiques públiques també són clau per a l'èxit de l'economia circular. Les cooperatives necessiten un marc regulador favorable que promogui i incentivi les pràctiques circulars. És important treballar amb els governs per aconseguir polítiques adequades i establir normatives que facilitin la transició cap a l'economia circular.

Són moltes les cooperatives que els darrers anys han desenvolupat projectes d'economia circular arreu del territori català, en molts casos amb un gran impacte no només local, sinó internacional. En són exemple: Oryzite, un nou substitut del plàstic produït al Delta de l'Ebre per la cooperativa agrícola Càmara Arrossera del Montsià; Savasco, la construcció d'un prototip d'edificació sostenible amb tiges de blat de moro i gira-sol impulsat per la FCAC; Biciclot, amb el projecte de revalorització de bicicletes; Inserjobs, amb projectes de reaprofitament d'electrodomèstics i roba; o Som Mobilitat, amb sistemes d'aprofitament de vehicles, entre molts altres exemples d'interès.

El cooperativisme afronta diversos reptes en la seva transició cap a l'economia circular, però també volem destacar les oportunitats i els beneficis d'aquest enfocament. Les cooperatives tenen el potencial de ser agents de canvi en la promoció d'un sistema econòmic més sostenible i responsable, i mitjançant l'adopció de pràctiques circulars podem contribuir a reduir els residus i preservar el medi ambient.

L'Economat Social, cooperativa de treball en el comerç de productes agroecològics

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Amb 809 sòcies col·laboradores, “l'ànima” de la cooperativa, i tres sòcies treballadores, “el motor”, l'Economat Social, “és una mena de família mooolt nombrosa” que, només de producte fresc, consumeix 1.200 quilos cada setmana tan sols a la botiga de la Bordeta. Té dues botigues obertes a Sants i Roquetes i el febrer passat celebrà deu anys de vida. Es tracta d'un model d'èxit en l'àmbit del consum, que treballa a favor de l'agroecologia i la sobirania alimentària, fomentant el consum conscient i “promovent les relacions intercooperatives i la xarxa de barri, la difusió del cooperativisme i la transformació social”.

L'Economat Social de la Bordeta (Barcelona).

L'Economat Social és una cooperativa de treball associat sense ànim de lucre i iniciativa social per proveir en les millors condicions possibles de preu i qualitat productes ecològics, locals, amb valor social i ambiental a les sòcies. Les persones col·laboradores i consumidores es comprometen amb el projecte: participen en una formació sobre cooperativisme i agroecologia, i aporten un capital social social de 10 euros, a més de pagar una quota trimestral de 20 euros, en concepte de despesa fixa de l'entitat, o pagar els productes amb un recàrrec del 15% sobre el preu. Amb treball voluntari, per altra banda, es pot aconseguir un 10% de descompte en les compres.

La proposta sorgí d'un grup de persones amb experiència en grups de consum al barri de Sants. “Després d'anys, coincidíem que els grups de consum basats en el voluntariat no permeten un creixement continu i acaben en una situació d'estacament o decreixement”, explica en Marc Montaner, soci treballador. Argumenta també: “No es poden aprofitar les economies d'escala”, i a més, “el fet d'haver d'apor-

tar treball voluntari fa que moltes persones se sentin excloses d'aquest circuit per manca de temps o prioritats personals”.

El model de l'Economat es diferencia de les cooperatives o grups de consumidors en el fet que la part central del circuit de proveïment està coberta per una activitat professionalitzada, amb les persones sòcies de treball, que compten amb el 60% del vot a l'assemblea, mentre que les sòcies col·laboradores tenen el 40% restant.

El febrer de 2013 van obrir una botiga al carrer Jocs Florals de Sants, amb molt poca inversió, els 3 socis treball i 25 famílies consumidores, recorda en Marc, economista de formació. Horaris curts, producte fresc només per encàrrec i poques referències en estoc. “Suficient, però, per anar creixent fins a arribar a les 150 famílies sòcies, en tres anys”.

En aquest punt, tot i sobrepassar els límits de molts grups de consum, argumenta el soci de treball, que també col·labora amb la cooperativa Quèviure, “el resultat encara no donava per mantenir tres jornades ni per continuar escalant el projecte”.

ECONOMAT SOCIAL

D'una mica de reflexió, un xic d'imaginació i una dosi de casualitat, sorgí la proposta per seguir endavant: "Es va donar la felicitat circumstància que construïen l'edifici de La Borda, cooperativa d'habitatge, i que cercaven un projecte d'economia solidària que donés activitat al seu local comercial, just quan nosaltres vèiem que es feia imprescindible un canvi d'ubicació i sacsejar aspectes del nostre model".

El març del 2018 obriren la botiga al carrer Constitució 85, com a llogaters, amb un contracte de cinc anys i, a més d'un any de carència, amb un bon lloguer (650 euros) que té en compte la inversió que s'ha de fer per condicionar el local. Canvi de lloc i també de funcionament, car la botiga passà a obrir amb horari comercial, de dilluns a divendres, i els matins de dissabte. El producte fresc es podia comprar sense comanda prèvia. El capital social de les col·laboradores baixà de 60 euros a 10, i el pagament de quota ja no és obligatori si es paga més car el producte, al mateix temps que s'establien opcions de participació i treball voluntari. "Hem vist que la ubicació és molt important", reconeix

en Marc. "Estem en un carrer de molt de pas, s'acosta gent que d'altra manera no et vindria a veure".

A partir d'aquí, han fet una ascensió quasi meteòrica: el pla de viabilitat preveia doblar la facturació en tres o quatre anys, però la fita es va assolir en el primer any; mentre que, en aquest moment, ja s'ha quintuplicat el nombre de sòcies i més que quadruplicat la facturació. I encara han obert una botiga al barri de Roquetes. "Som el projecte cooperatiu i agroecològic més gran de la ciutat, cap cooperativa té més associats que nosaltres ni mou més volum de producte i facturació", celebra en Marc.

La primera fase d'aquest projecte, al carrer Jocs Florals, no va necessitar finançament; és clar que cap soci treballador no es dedicava íntegrament a la feina. Però va permetre un creixement que possibilità el salt a l'edifici de la Borda; aquesta vegada sí. amb una inversió total de 105.000 euros: 15.000, recursos propis; 20.000 de subvenció municipal al comerç cooperatiu, i 70.000 amb una emissió de títols participatius entre 100 i 500 euros, distribuïts entre la base social i l'entorn cooperatiu bàsicament.

Calçotada a la finca Cal Notari, març de 2003.

Pel que fa al treball, els socis començaren fent horari parcial i rebent en producte, per passar a rebre una part en diners al cap d'uns mesos. Actualment, després de la mudança al carrer Constitució i els canvis assenyalats, ingressen una nòmina 25% superior al salari de la categoria màxima del conveni del sector, la qual cosa vol dir 1.850 euros bruts per 12 pagues.

“

A diferència de les cooperatives o grups de consumidors, la part central del circuit està coberta per activitat professionalitzada, amb les sòcies de treball.

En Marc destaca una altra dada: mirant la facturació per metre quadrat de la botiga de Sants, i si es compara amb grans superfícies, l'Economat ocuparia una cinquena o sisena posició. Tenen unes 1.100 referències a disposició, cosa que permet que una llar es pugui proveir exclusivament de productes de la cooperativa, si exceptuem el peix.

Tot plegat es tracta d'un projecte que viu en barris on la renda per càpita és inferior a la mitjana de Barcelona i que ofereix preus de producte fresc "bastant més econòmics que el producte convencional en el mercat municipal de Sants", assegura el soci treballador, "i això amb inflació i tot. Hem hagut d'apujar preus, més en el producte envasat, poc en fruita i verdura". Comparat amb supermercats, els preus són similars, i això sense considerar qualitat i proximitat, només preu. "Res, per tant, d'allò que se sol dir, que aquests projectes són només per a gent amb diners o classes mitjanes".

La botiga de Roquetes, als baixos de l'habitatge cooperatiu Cirerers, de Sostre Cívic, s'obrí fa un any i tres mesos. Volien un comerç agroecològic als baixos, i l'Economat tenia recursos propis, uns excedents acumulats de 25.000 euros, que amb una subvenció de projectes Singu-

lars, de la Generalitat, i un conveni d'intercooperació per cedir una part del crèdit hipotecari de l'edifici, completaren la inversió necessària de la nova aposta, tot contractant tres treballadores que, a l'espera que es consolidi la botiga, es puguin incorporar com a sòcies.

L'acompliment del pla de viabilitat supera expectatives: en un any han assolit la meitat dels objectius, i queden dos anys per assolir l'altra meitat dels objectius, com a mínim.

↖ [Façana L'Economat Social de la Bordeta.](#)

↖ [Verdures a l'Economat Social de la Bordeta.](#)

➔ [Tast de maduixes a la finca Cal Notari.](#)

Amb tot això, l'Economat dedica un 20% sobre els beneficis nets en cada tancament d'exercici econòmic anual al fons d'educació i promoció cooperatives, gestionat íntegrament per l'assemblea de sòcies col·laboradores, per finançar projectes socials escollits mitjançant un procés participatiu.

En resum, conclou i celebra en Marc: "El model funciona molt bé, i això obre perspectives per poder replicar-lo".

“

Situat en barris de renda per càpita inferior a la mitjana de Barcelona, els preus de producte fresc són més econòmics que al mercat municipal.

Laura Roda (Cerdanyola del Vallès, 1977), és llicenciada en Humanitats i té un postgrau en Comptabilitat UOC. A més, és sòcia fundadora de COS, cooperativa de salut, de la qual porta la gestió econòmica i administrativa. Aquesta iniciativa ofereix una medicina integral i universal, en la qual es té en compte la perspectiva individual, comunitària i col·lectiva, així com la interseccionalitat de les persones.

Laura Roda

Un personatge històric que voldries conèixer: Marina Ginestà

Una lectura imprescindible: *Tosquelles, curar les institucions* de Joana Masó

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: @pastorifiligrana

No podries viure sense: Les amigues, la gent que m'estimo. La comunitat

Encara tens pendent: Pujar el Toubkal

El cooperativisme és: Amor i Revolució democràtica

«Calen models de salut que siguin més inclusius, interseccionals i feministes»

Núria Segura Insa
Dies d'Agost, Sccl
@diesdagost

«És necessari un procés de salut on la persona sigui conscient i participi d'allò que està passant.»

Per què neix COS?

Som una cooperativa de treball associat, amb sòcies col·laboradores, que va néixer fa dotze anys amb el repte de crear un espai de salut integral que, també, tingui en compte la part psicosocial. L'objectiu és entendre la salut com un tot, les parts individual, col·lectiva o comunitària.

Quina diferència hi ha entre COS i una mútua?

Sobretot, el benefici econòmic. Som una iniciativa social i no tenim un benefici econòmic, ja que per a nosaltres la salut no és un negoci ni busquem un rendiment amb aquesta activitat. Per a nosaltres, la salut ha de ser autogestionada. Agafem els antics models de mutualitats obreres on la gent posava un fons comú per fer front a les necessitats.

Advoqueu per una medicina integrativa, què vol dir això?

Les parts del cos o els seus processos no s'entenen d'una manera individual. Si et fa mal l'esquena pot provenir de la postura en què treballes, del que menges, d'una malaltia crònica com l'asma o del teu estat psicològic o anímic. Per tant, el cos s'entén com una globalitat. Llavors, hi ha diferents teràpies o medicines que si actuen en conjunt poden ajudar que la salut millori. Moltes vegades, deslliguem les parts física i mental, com si fossin processos de salut que evolucionen diferent; però si estires de la medicina xinesa, de l'alimentació o de la fisioteràpia pots millorar molt més de pressa.

En el procés mèdic, poseu el pacient al centre. Per què?

És necessari un procés de salut on la persona sigui conscient i participi en allò que està passant. Això no vol dir que la metgessa o el professional no et digui que has de fer, sinó que la persona és conscient del seu procés mèdic. Aquesta és la mirada feminista: que participis de l'acte, en siguis conscient i autogestionis la teva salut en companyia d'una professional, que és qui té el coneixement específic.

Hem parlat des del punt de vista del pacient, però com ha de ser el del professional?

No jutjar, sinó mostrar una mirada interseccional, crear un vincle i un espai de seguretat. Amb això, es vol evitar que la persona que rep un tractament tingui la percepció que la metgessa o el metge la jutgi, se senti violentada o que no estigui oberta a altres visions. La persona ha de sortir assabentada del que li passa, què pot fer per millorar-ho i què s'ha de prendre. No ets un objecte pacient.

Més enllà de la medicina tradicional occidental ofereix disciplines que no estan en el sistema de salut com la medicina tradicional xinesa, la naturopatia, l'homeopatia o la teràpia neural. Com complementen la nostra medicina?

La complementarietat d'aquestes medicines ajuda molt a avançar en el procés. També és important que la persona se senti a gust. Hi ha gent que només segueix el camí de la medicina tradicional

occidental més científica; però n'hi ha d'altres a qui es pot donar suport amb la medicina tradicional xinesa, que és més antiga, o amb el quiromassatge, l'osteopatia, la fisioteràpia o un combinat d'aquestes disciplines. A la persona se li ofereix tot aquest ventall i ella escull el que més li convé. En processos d'ansietat, fertilitat o dolor crònic, la medicina xinesa funciona molt bé. Es tracta de tenir moltes eines per poder arribar a tot arreu.

Allà on no arribeu, coopereu amb altres cooperatives com el cas de la salut mental. És bàsica la cooperació per oferir un millor servei a les persones?

Estem començant a trobar-nos amb una cooperativa que es diu Psicoopera, que és de psicologia i els derivem casos. Estem intentant crear aquesta xarxa amb iniciatives que tinguin la mateixa línia i que siguin espais feministes. Avui hem tingut una reunió amb unes noies que estan creant una cooperativa superpoderosa d'acompanyament a dones que han patit diferents violències.

Per què és important cooperar?

Nosaltres entenem que l'atenció ha de ser d'una manera i volem atendre les persones d'una forma determinada. Allà on no arribem, has de derivar la persona, però no pots fer-ho a qualsevol lloc. L'altra cosa és que en el procés de cooperar coneixes diferents maneres de fer, que adoptes; alhora que treballes conjuntament un tema que no podies fer sola: aprens i t'enriqueixes.

No només ofereix un servei a les persones sòcies, sinó també una salut universal mitjançant la quota mensual de sòcies. Quin perfil acompanyeu?

Hi ha una borsa de recursos de gent que no pot assumir el servei: són persones sòcies que no poden seguir pagant, gent que ve derivada o persones que apareixen. Al llarg de l'any, acompanyem unes cinquanta persones de manera puntual o en un període de tres mesos. Cal destacar que amb la pandèmia s'han incrementat les atencions psicològiques, que després acompanyem amb altres disciplines com l'osteopatia.

Arran de la covid-19 han canviat les necessitats mèdiques de les persones?

Abans de la pandèmia, el servei de psicosocial era el 20 o el 25%; ara és del 65%. Hem hagut d'incorporar una psiquiatra. També hi ha hagut un creixement en ginecologia, que és una visita puntual,

però per a la qual hi ha una llarga llista d'espera. Ens ha costat molt aconseguir una ginecòloga que tingui una mirada feminista i interseccional.

Esteu creixent amb un model per replicació. Com és aquest?

El nostre local no dona gaire per més, per la qual cosa tampoc podem fer un creixement cap amunt. Per tant, preferim ajuntar-nos i crear una força conjunta amb experiències o serveis afins.

Quins són aquests valors imprescindibles que COS exigeix als models als quals repliquen el seu sistema sanitari?

Primer, han de transformar-se o crear-se en una cooperativa sense ànim de lucre o associació, que estigui vinculada a l'ESS i garanteixi la transparència. També, han de tenir aquesta visió d'interseccionalitat i feminista; de salut universal; un model clínic cooperatiu i integratiu entre professionals; impulsar una transformació social amb un model de salut inclusiu, que situï les persones al centre; així com crear un vincle terapèutic que treballi una relació de seguretat on es coneguin i es reconeguin les diferents interseccionalitats. Amb aquests centres i projectes es volen generar espais d'enxarxament i enfortiment amb correlacions d'ajuda, supervisió i formació.

En un moment que la salut pública té menys recursos i creixen molt les privades, voleu ser una alternativa a la salut pública?

No ens formem com una alternativa a la salut pública ni creem COS amb aquesta idea. Nosaltres rebem recursos públics, per exemple, per al programa

NÚRIA SEGURA

Laura Roda és sòcia fundadora de COS, cooperativa de salut.

“circuit de persones migrants”, amb el qual oferim un servei psicològic i fisioterapèutic. També tenim aquesta visió universal del servei, que garanteixi arribar a persones diverses de diferents orígens, classes socials o models de vida no normatius. La salut pública fa anys que està en procés de privatització. Per tant, d'una manera autogestionada i amb recursos públics, volem mostrar que hi ha alternatives a aquest model de privatització, que no ens agrada. Hi hauria d'haver una salut pública de qualitat.

Davant aquest panorama es requereixen nous models de salut?

Calen altres models que siguin més inclusius, interseccionals i feministes. Als professionals no els podem criticar res perquè ens cuiden. Si hi ha llista d'espera, és una qüestió política. Des de dalt s'estan carregant la salut pública. Se'm fa dur parlar que necessitem un altre model: hem de lluitar perquè la sanitat pública sigui de qualitat. Per contra, nosaltres fem altres coses que haurien d'estar dins de la Seguretat Social com són el fisioterapeuta, la dentista o el servei d'atenció psicològica. S'hauria de dotar la sanitat pública de més recursos i nosaltres ser una experiència autogestionada, que investiguem altres models o medicines.

Si hi hagués una salut pública de qualitat, no existiria COS?

Faríem altres coses. Nosaltres oferim medicina xinesa, que no és una cosa que es doni a la sanitat pública, malgrat que l'Hospital Parc Taulí de Sabadell està començant a implementar-la. Nosaltres estem a favor de la salut pública. Llavors per què existim? Doncs per anar provant altres maneres o fer acompanyaments de persones que, en la salut pública, és caríssim. Potser, si la salut pública fos de millor qualitat, faríem acompanyaments sistèmics de col·lectius o cursos d'embaràs.

“

«Abans de la pandèmia, el servei de psicosocial era el 20 o el 25% ; ara és el 65%.»

Pam a Pam, 10 anys punxant el capitalisme i construint alternatives

PAM A PAM

El mapa col·laboratiu de l'economia social i solidària de Catalunya celebra l'aniversari amb 1.500 punts al mapa i un nou web per facilitar un consum més transformador

Judit Quintana i Anna Fernández
Tècniques de Pam a Pam
@pamapamcat

Pam a Pam va néixer ara fa una dècada a Setem, on es va fer una prova pilot a Barcelona per mostrar alternatives d'alimentació, roba i banca. Es volia donar resposta a totes aquelles persones que preguntaven com podien consumir d'una manera més responsable i viure més coherentment amb els seus valors. L'any següent, la Xarxa d'Economia Solidària (XES) es va sumar al projecte per estendre'l a tot Catalunya i amb 15 sectors econòmics. Avui en dia, Pam a Pam és moltes coses: un mapa, un projecte comunitari, una eina de transformació, una plataforma de coneixement, una escola d'activistes... Des del 2013, el projecte ha estat en constant evolució i després de deu anys fem balanç amb un informe consultable a pamapam.org. A més, celebrem el desè aniversari amb moltes novetats i una festa a la Fabra i Coats el 21 d'octubre en el marc del Fòrum FESC'23.

El mapa de referència

Després de deu anys de camí, actualment al mapa de Pam a Pam apareixen 1.525 punts repartits arreu del territori català. Tots han passat el qüestionari de Pam a Pam amb els 15 criteris de l'economia social i solidària mitjançant una entrevista en profunditat o bé, com a novetat d'aquest any, han obtingut el segell del balanç social durant els darrers tres anys. Aquestes són els sistemes d'avaluació propis de la XES que, de moment, s'han establert per determinar si un punt es fa o no visible a pamapam.org. El mapa, però, té la voluntat de mostrar tot el ventall d'iniciatives que conformen el mercat social català, així que no es descarta incorporar altres possibles vies per aparèixer al mapa més endavant.

Les iniciatives de l'ESS són molt heterogènies. Poden tenir diferents formes jurídiques: cooperatives, associacions, fundacions, empreses d'inserció, confraries de pescadors, societats agràries, persones autònomes o col·lectius sense forma jurídica. Això sí, totes estan compromeses amb l'entorn des d'una perspectiva feminista i amb criteris d'horitzontalitat, cooperació i sostenibilitat ambiental. Hi ha projectes de 15 sectors econòmics (alimentació, tèxtil, salut, habitatge, restauració, tecnologia, comunicació, etc.) i de totes les fases del cicle econòmic: producció, distribució, consum responsable, comercialització justa o finances ètiques. Però també hi ha exemples d'economies comunitàries que donen resposta a les necessitats de manera col·lectiva.

El 2018 vam desenvolupar la possibilitat de generar mapes incrustats, és a dir, mapes de Pam a Pam que mostren específicament un territori o un sector econòmic i que es troben incrustats al web d'una altra entitat. Aquests mapes també poden mostrar "punts externs", que són projectes que no han estat entrevistats amb el qüestionari de criteris de Pam a Pam. Actualment hi ha 22 mapes de Pam a Pam incrustats, amb 980 punts externs, que són possibles gràcies a la col·laboració de moltes entitats i iniciatives de l'ESS i gràcies a la ciutadania que proposa punts perquè apareguin als mapes.

A més a més, també hi ha rèpliques de Pam a Pam, mapes agermanats que van néixer inspirats en el projecte. El maig de 2018, activistes de la comunitat Pam a Pam van viatjar tres dies a Euskal Herria per compartir experiències amb Batura, un dels mapes agermanats. Es va compartir el funcionament més intern de l'eina i també van conèixer la xarxa Olatukoop i iniciatives d'ESS com Labore, Talaios Koop i Izarkom. L'any següent

Reunió de treball a Food Coop.

Dia Mundial del Comerç Just.

naixia el mapa de Tornallom, un mapa col·laboratiu d'iniciatives econòmiques solidàries al País Valencià, també agermanat amb Pam a Pam. En aquest cas, es va utilitzar el codi obert del web per fer-lo amb el suport de REAS País Valencià, la xarxa d'economia alternativa i solidària.

Finalment, Pam a Pam ha estat referent d'estudis i font de diagnòstics o guies de l'ESS. Tant és així que ja porta editades 32 publicacions pròpies que s'han elaborat gràcies a la multitud d'informació que s'ha recollit en les entrevistes a iniciatives.

Impuls del consum responsable

La voluntat de Pam a Pam sempre ha estat presentar opcions per practicar un consum conscient i promoure una alternativa econòmica que eviti l'explotació i els abusos capitalistes. En definitiva, ser una eina que permeti consumir i viure d'una manera més coherent amb els nostres valors.

El web és la principal finestra de Pam a Pam per a qui cerca aquestes alternatives i per això està en constant transformació. Per a l'aniversari, pamapam.org estrena nou lloc web amb una imatge renovada i millores en la usabilitat i el cercador. Per facilitar les cerques més habituals, hi ha un nou apartat de reculls pràctics, on publiquem recopilatoris de punts que responen a una mateixa necessitat: serveis de neteja, cura a la gent gran, activitats d'estiu, llibreries, etc. A més a més, es pot veure més fàcilment quin sistema d'avaluació ha seguit cada punt del mapa per entrar a formar-ne part. Aquest nou web és fruit del treball de Comuco i Jamgo, cooperatives de disseny gràfic i desenvolupament del web, de la XES.

Aquest any, Pam a Pam no només celebra l'aniversari, sinó també que ha arribat als 1.500 punts publicats al mapa. És per això que ha llançat una campanya de comunicació a xarxes socials amb l'etiqueta #1500maneres. La intenció és donar a conèixer el web com una eina útil i fàcil per a les decisions de consum quotidianes. Es vol arribar a més persones que facin servir el mapa, l'únic on es poden trobar 1.500 opcions per a un consum transformador a Catalunya. La cooperativa La Clara Comunicació ha dissenyat el grafisme d'aquesta campanya.

Una altra finestra al consum responsable han estat les rutes a peu per conèixer punts del mapa de Pam a Pam. Ja s'han fet unes 30 rutes de descoberta per tal que les persones consumidores puguin conèixer en viu aquells projectes transformadors de primera mà, on han participat 725 veïnes i veïns.

La participació com a mètode

Està en l'ADN de Pam a Pam crear coneixement col·lectiu d'una manera col·laborativa. Per això és i ha estat un espai d'activisme econòmic on s'han format i endinsat en l'ESS centenars de persones.

En concret, 181 activistes diferents han publicat punts al mapa des del seu compte i moltes altres han participat a Pam a Pam, però no han publicat punts des del seu perfil d'usuari, tot i que han acompanyat entrevistes o han estat a reunions. Hi ha arribat a haver sis grups territorials d'activistes alhora, que es reunien i entrevistaven iniciatives de la seva zona per fer-les visibles al mapa. Internament, les activistes del projecte s'anomenen «xinxetes» i des del 2013 han fet més de 1.900 entrevistes, unes trenta de col·lectives, i han contactat amb més de 3.000 iniciatives d'ESS d'arreu de Catalunya.

A partir del pla de participació que el 2017 van dissenyar les activistes, es fan tres formacions internes a l'any sobre temàtiques escollides per elles mateixes durant l'assemblea general del projecte. A banda, programem també formació a la ciutadania en general. En total, Pam a Pam ha ofert 80 formacions d'ESS per les quals han passat 1.440 persones, a més de participar en multitud d'activitats organitzades per a tercers.

Fa deu anys va començar el viatge. Encara no sabíem totes les preguntes que ens fariem, les respostes que trobaríem i les que construiríem. Encara ni imaginàvem la quantitat de gent bonica que aquesta travessia ha permès que es coneguessin. Quantes persones i il·lusions caben en un projecte! Encara no intuïem que estàvem posant les primeres peces d'un projecte que seria significatiu per a moltes persones, iniciatives, un moviment! Només sabíem que no sabíem res, però que entre totes ho podríem construir tot, i vam decidir provar! I deu anys més tard ho volem celebrar. Tot el que hem viscut i el que queda per endavant, ens acompanyes? Serà el 21 d'octubre a la Fabra i Coats (inscripció prèvia). T'hi esperem!

ELS OBJECTIUS DE PAM A PAM

→ Contribuir a la transformació socioeconòmica anticapitalista i enfortir l'economia social i solidària (ESS).

→ Ser un recurs de referència per a la visibilització de l'ESS a Catalunya.

→ Ser una eina col·laborativa, impulsada per una comunitat organitzada, cuidada amb activitats formatives regulars i que participa de la presa de decisions estratègiques.

→ Contribuir a la construcció de mercat social a través de l'acompanyament a les iniciatives mapades i l'elaboració de diagnòstics de l'ESS que fomentin l'articulació i la intercooperació entre les iniciatives del moviment.

→ Apropar-nos al moviment agroecològic per treballar conjuntament identificant-nos en valors i objectius comuns.

→ Dur a terme i valorar les tasques reproductives que sostenen Pam a Pam, tenint cura de totes les persones que formem part del projecte.

UN VIATGE EN 10 XIFRES

1.520
punts publicats

1.928
entrevistes fetes

175.000
visitants web

80
formacions de l'ESS

1.440
persones formades

1 qüestionari de 15 criteris amb 75 indicadors

181
activistes

30
rutes

24
mapes incrustats o agermanats

32
informes

Font: Informe «Pam a Pam, 10 anys punxant el capitalisme i construint alternatives» (XES, 2023)

QUEBEC COOPERATIU I COMUNITARI

Durant dues setmanes de maig de 2023, part de l'equip de femProcomuns, vam estar al Quebec (Canadà) gràcies a una col·laboració amb Projet Collectif i la Universitat Saint Paul d'Ottawa. El propòsit d'aquesta visita era triple: compartir els conceptes i les experiències del model de sostenibilitat del procomú amb equips de diferents organitzacions que volen treballar-hi; participar a la trobada La Grand Transition que es feia a la Universitat Columbia de Montreal, i finalment conèixer projectes cooperatius i comunitaris amb els quals tenim enfocaments i valors compartits. Vam estar sobretot a tres llocs: la ciutat de Montreal, les ciutats d'Ottawa i Gatineau en dues ribes del mateix riu, i el poble de Saint-Camille.

Mònica Garriga i David Gómez
femProcomuns SCCL
@femprocomuns

La nostra visita la va impulsar i preparar *Projet Collectif* (projetcollectif.ca), una OBNL (fórmula legal de les entitats sense afany de lucre al Quebec) amb 350 membres (meitat organitzacions i meitat individus), representants de diversos sectors i de regions del Quebec, que sostenen el projecte. Ens vam trobar amb l'equip al barri de Mile-End, a l'espai de cotreball *Temps Libre* (tempslibre.coop/apropos), gestionat per una cooperativa de solidaritat (l'equivalent a les nostres cooperatives integrals) fundada el 2015. Dins l'espai, un text en francès i anglès anuncia: “Temps Libre és un lloc neutral i no comercial que afavoreix els intercanvis i les trobades”. I, així, l'espai es va convertir en un lloc de referència en la nostra visita a Montreal. A més de l'equip de *Projet Collectif*, també hi vam conèixer el col·lectiu de recerca CRITIC i participants del projecte Solon.

Montreal

Montreal és la ciutat més poblada del Quebec i la segona del Canadà, situada en una illa en la confluència de dos rius. El cooperativisme, l'economia solidària i els projectes comunitaris hi són molt presents. Des de 2017 la candidatura *Projet Montréal* (projetmontreal.org) governa la ciutat, amb similituds amb el govern municipal de Barcelona de les darreres dues legislatures, tant en les transformacions que s'han pogut fer com en les que no han estat possibles, en els principis i en les contradiccions.

Les trobades a Temps Libre

Project Collectif i encommun.io

Project Collectif ha desenvolupat encommun.io, un espai digital per enfortir la col·laboració entre sectors i connectar coneixement i persones. La plataforma facilita la trobada entre persones segons temàtiques i àrees d'interès i facilita la documentació de coneixement, iniciatives i recursos en fitxes que poden ser etiquetades i connectades entre si. Darrere del projecte, que va iniciar-se en el si de TIESS (Territoris innovadors en economia social i solidària) (tiess.ca), hi ha propòsits i conceptes molts propers als que a femProcomuns treballem amb Teixidora.net.

També treballen en la Xarxa d'Agents de Desenvolupament Cultural Digital (ADN¹, *Réseau des agent.es de développement culturel numérique*), que tenen una funció i activitats similars als espais d'alfabetització digital que a Catalunya fan els Punt TIC² i la Xarxa Omnia³. Amb l'equip de facilitació d'ADN vam fer una sessió sobre l'ús pràctic del model de sostenibilitat del procomú⁴, que ja han utilitzat per acompanyar algun projecte i que es proposen fer servir també per guiar encommun.io.

CRITIC (Col·lectiu de Recerca sobre Iniciatives, Transformacions i Institucions dels Comuns)

Amb l'equip de CRITIC (critic-communs.ca/) (Col·lectiu de Recerca sobre Iniciatives, Transformacions i Institucions

dels Comuns, *Collectif de Recherche sur les Initiatives, Transformations et Institutions des Communs*), vam fer una sessió híbrida, virtual i presencial, amb acadèmics i estudiants de doctorat de les universitats Laval de la Ville de Québec, HEC Montréal, Concordia (de Montréal) o Saint-Paul University d'Ottawa. Vam parlar sobre com es podria emprar el model de sostenibilitat del procomú per analitzar i acompanyar projectes al Quebec.

Sala principal de l'Espace des Possibles, impulsat per Solon al barri d'Ahuñsic de Montreal.

Solon, les ruelles, l'Espace des Possibles

En el mateix espai ens vam trobar amb dues de les trenta persones que treballen en l'organització sense ànim de lucre Solon (solon-collectif.org). Des del 2015 han treballat la mobilitat i la reducció de la dependència dels cotxes, dinamitzant les *ruelles* a on donen els patis de darrere de les casetes dels barris de Montréal i del Repte Ciutat Intel·ligent, d'on va sorgir la idea de les ciutats de 15 minuts (per trobar resposta a les necessitats de les persones en un radi de 15 minuts caminant). Van presentar el projecte *LocoMotion*⁵ i van idear i gestionen els anomenats *Ateliers de Transition* i els *Espaces des Possibles* (espais d'ús públic, dinamitzats i autogestionats, per respondre a les necessitats del veïnat).

Uns dies després de la trobada vam anar a l'Espace des Possibles d'Ahuñsic⁶, situat en un dels dos carrers d'una de les «autopistes de bicicletes» que travessa tota la ciutat i que és una de les polítiques públiques més significatives del govern de *Projet Montréal*. Té molt sentit, doncs, que hi hagi un espai de reparació de bicicletes, un projecte de mecànica feminista, una cuina..., s'hi fan activats obertes i gratuïtes, i activitats que generen ingressos per sostenir el projecte en conjunt.

La Grand Transition

La Grande Transition⁷ és una trobada biennal de quatre dies organitzada per un col·lectiu d'universitaris i activistes que formen part de la xarxa internacional Historical materialism, amb més de nou-cents participants i panelistes del Quebec i d'arreu del món per passar de la resistència a la transformació de la societat i sortir del capitalisme. Vam participar en la sessió «Transformar la societat per als comuns: experiències internacionals i perspectives estratègiques», i vam conèixer un munt d'idees noves, persones i projectes. Amb altres participants, vam visitar Milton Parc i Batiment 7.

El teixit social alternatiu de Milton Parc i la incubació de la Cité-des-Hospitaliers

Milton Parc és un dels barris antics de Montréal, amb les tradicionals cases baixes de dos o tres pisos com a màxim, entre el centre i el turó de Mont Royal, que dona nom a la ciutat. És també una comunitat activa amb una trajectòria interessant de lluita i construcció d'alternatives. L'oposició a un pla urbanístic als anys seixanta i setanta del segle passat ha donat lloc a la zona d'habitatge cooperatiu sense ànim de lucre més gran de tota Amèrica del Nord, amb un fideïcomís de sòl comunitari, que inclou habitatges i locals comercials, amb 1.200 habitants, i una pila d'iniciatives ecologistes i comunitàries.

En un costat del barri hi ha la Cité-des-Hospitaliers, un antic edifici religiós que avui acull un espai promogut per l'ajuntament, per a la incubació projectes. Allà, conjuntament amb Projet Collectif, vam facilitar una sessió per posar en pràctica el model de sostenibilitat del procomú, per part del grup Transition en commun (transitionencommun.org), una aliança entre una cinquantena d'entitats, ciutadania, actors i organitzacions de la societat civil, l'Ajuntament de Montreal i altres institucions, per mobilitzar la ciutat a l'entorn d'una visió compartida de transició socioecològica.

Sessió amb el grup Transition en commun, utilitzant el Model de sostenibilitat del procomú a la Cité-des-Hospitaliers, prop del barri de Milton Park de Montreal.

Interior del bar-restaurant Les sans taverne a l'espai autogestionat Bâtiment 7 al barri de Point-Saint-Charles de Montreal.

Bâtiment 7 a Point-Saint-Charles

Bâtiment 7 és un projecte de referència d'autogestió d'un espai i d'estratègies de lluita per aconseguir-ho. Té molts elements en comú amb espais autogestionats que coneixem a Catalunya, com Can Sanpere a Premià de Mar, Can Fugarolas a Mataró o Can Batlló al barri de La Bordeta de Barcelona. Està situat a Point-Saint-Charles, un barri postindustrial proper al riu Saint-Laurent, amb una forta trajectòria militant i comunitària. El seu teixit social i organitzatiu compta amb diverses cooperatives d'habitatge, serveis jurídics comunitaris, un centre d'educació popular i la *Clínique communautaire de santé*.

Es troba sobre uns antics terrenys de la companyia ferroviària Canadian National Railway, amb una nau d'uns 8.000 metres quadrats que era un taller de reparació i construcció de trens. Després d'una lluita veïnal de vint anys contra l'especulació, en fa cinc que es va obrir l'espai amb la meitat rehabilitada. Hi ha un bar-restaurant amb producció pròpia de cervesa (dotze de diferents!), que fa concerts i activitats culturals, una botiga de queviures, tallers de bicicletes, cotxes, fusteria, ferro fos, ceràmica i tallat per làser, una escola d'art, una biblioteca i arxiu revolucionari de lluites, una cooperativa de joves/adolescents amb sala de jocs i videojocs, cuina, taller de costura i diversos espais multiús. Horts, un galliner i una estructura feta amb contenidors que conté una cuina homologada on es produeix menjar. En total hi ha setze projectes, alguns d'autònoms en forma de cooperativa o entitat sense afany de lucre i altres de gestionats directament per l'associació 7 à nous. Una característica del projecte i factor de l'èxit de la lluita és la seva capacitat d'aglutinar la diversitat ideològica, estratègica i tàctica dels diferents col·lectius i organitzacions implicades, alhora que la diversitat de situacions, orígens i horitzons de les persones que hi participaven. Aquest sembla seguir sent un factor clau del projecte actual.

Ottawa i Gatineau

Ottawa, amb prop d'un milió d'habitants, és la capital del Canadà, situada a la província d'Ontario, al costat del riu Ottawa, que delimita la frontera entre aquesta província i la de Quebec. Té aspecte de ciutat administrativa, on treballa bona part del funcionariat de l'estat. Els edificis de pedra del Parlament contrasten amb els grans edificis d'oficines. Creuant el riu i dins la mateixa conurbació urbana però en una altra província, Gatineau és la tercera ciutat en població de Quebec amb quasi tres-cents mil habitants.

Escola d'Innovació social Élisabeth-Bruyère

Vam visitar l'École d'innovation sociale *Élisabeth-Bruyère*⁸ a la Saint-Paul University, d'Ottawa. Compta amb un Departament d'Innovació Social creat el 2017 per canviar com es treballa la promoció de l'emprenedoria, fugint de la creació d'empresa privada amb orientació social, i centrant-se en la innovació des de l'economia social, per la transformació ecològica i el procomú.

A l'Escola hi ha el CRITS (*Centre de Recherche sur les Innovations et les Transformations Sociales*) per fer recerca sobre l'emancipació, l'acció social, la gestió democràtica, l'emprenedoria en organitzacions horitzontals o la pedagogia en la recerca. El CRITS es troba dins l'Atelier d'innovation sociale Mauril-Bélange (innovationsocialeusp.ca/atelier/), on vam presentar el model de sostenibilitat del procomú i les eines desenvolupades per enfortir projectes i sectors clau.

Visita a la Cooperative de Développement Régional (CDR) de la regió Outaouais-Laurentide a la ciutat de Gatineau.

Cooperativa de desenvolupament regional de l'Outaouais

A Gatineau vam visitar la Cooperative de Développement Régional (CDR) de la regió Outaouais-Laurentides (cdrol.coop/) de Quebec. La CDR assessora, forma i acompanya les iniciatives d'economia social i solidària, i té altres dispositius vinculats: el

Pol d'Economia Social Outaouais (economiesocialeoutaouais.ca), el Chantier de l'Économie Sociale del Quebec⁹, o la Incubadora d'economia social de l'Outaouais.

El Quebec tenia quinze CDR amb una funció molt similar als ateneus cooperatius catalans (femProcomuns formem part de l'Ateneu del Barcelonès Nord). Un canvi de govern els va centralitzar en un sol organisme, menys el CDR de l'Outaouais que ha conservat l'autonomia. És una cooperativa integral (al Quebec se'n diuen solidàries) amb catorze persones treballadores i totes les entitats acompanyades com a usuàries.

Le Rez-de-jardin

A la planta baixa d'un antic magatzem de mobles, també a Gatineau, hi ha el projecte Le Rez-de-jardin. L'edifici és propietat privada, però ha estat cedit durant cinc anys per a projectes comunitaris i de l'economia solidària. Hi conviuen tres iniciatives. Per una banda, hi ha dues cooperatives de solidaritat: Rack à Bécik (rackabecik.com), que és un taller d'autoreparació, formacions i venda de bicicletes reutilitzades, i Bibli'Outils (biblioutils.com), en forma de biblioteca dels objectes, on es poden fer projectes de creació, reparació o revalorització. Per l'altra, Horti-cité (horticite.com), que és una OBNL (fórmula legal de les organitzacions sense afany de lucre al Quebec) d'agricultura urbana amb iniciatives d'enverdiment o de creació de boscos urbans, i de paisatgisme o jardineria comestible.

Saint Camille

Però no només vam veure grans ciutats, també vam anar fins a Saint-Camille, un municipi de poc més de cinc-cents habitants a l'est del Quebec, amb una història de cohesió comunitària i de lluites compartides, la més recent contra la mineria. Al centre cultural Le P'tit Bonheur (ptitbonheur.org) hi vam fer una xerrada i sessió de treball, amb Project Collectif, sobre el *Model de sostenibilitat del procomú*. Vam analitzar diversos projectes col·lectius, com l'ús comunitari de l'antiga església o el propòsit de fer una "cava" compartida per preservar els aliments a l'hivern, i es va treballar en profunditat la sostenibilitat de la granja Le Clé des Champs (cleeschampsbio.com), l'única font local de producció d'aliments que encara els queda.

- 1- <https://projetcollectif.ca/programmes/reseau-des-adn/>
- 2- <https://punctic.gencat.cat/>
- 3- <https://xarxaomnia.gencat.cat/>
- 4- <https://femprocomuns.coop/el-model-de-sostenibilitat-del-procomu/>
- 5- <https://info.locomotion.app/a-propos/>
- 6- <https://solon-collectif.org/action/espace-des-possibles-ahuntsic/>
- 7- <https://lagrandetransition.net>
- 8- <http://innovationsocialeusp.ca/>
- 9- <https://chantier.qc.ca/a-propos/qui-sommes-nous/#>
- 10- <http://ies07.com/index.html>

WALDEN

Fer-se gran *ja* té futur

Fes possible una altra vellesa,
inverteix en el 1er projecte d'habitatge cooperatiu sènior de Catalunya

Adquireix títols participatius des de 500€
 amb una remuneració del 2,25% anual a 4 anys o 2,5% a 6 anys

TORNASSOL

SOSTRE CÍVIC

tornassol.coop

La plataforma per
 finançar l'habitatge
 cooperatiu

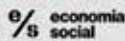
Arriba la **retribució flexible** a l'economia social i solidària i tercer sector

Disposa de més
 amb el mateix salari
 contractant despeses
 del dia a dia

TANDEMGO
 by TANDEM SOCIAL

Promou: **economia social**
 Finança:

Vols provar la plataforma sense cost? Contacta'ns!
tandemgo.coop

EL PREU DE L'OLI

Envasat a la cooperativa Sant Isidre de les Borges Blanques.

Antoni Galceran

Responsable d'oli d'oliva
Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya
@coopagrariesCAT

Davant l'actual debat a l'entorn de l'oli d'oliva, la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya creu que ha d'explicar al consumidor les causes que han portat a la situació d'alça de preus i com l'està vivint el sector.

Primer de tot, cal tenir present que, malgrat que sovint es confon, no tot és exactament oli d'oliva i, sobretot, no tot és “oli d'oliva verge extra”. És important distingir els conceptes perquè, segons quina sigui la categoria de l'oli d'oliva, estem parlant de productes realment diferents.

Les cooperatives elaborem el 72% del total d'oli d'oliva de Catalunya i, essencialment, comercialitzem oli verge extra.

L'oli d'oliva verge extra és suc natural de l'oliva i és l'oli d'oliva de més qualitat, resultat d'una acurada elaboració, que comença en el conreu de l'oliva i continua durant tot el procés d'elaboració. S'extrau de les olives en les condicions adequades per no alterar la seva qualitat i manté unes propietats excepcionals, tant organolèptiques (aroma, sabor) com per a la salut (vitamines, antioxidants, antiinflamatoris)

És un producte amb moltes virtuts i al qual, massa vegades, fins i tot des del mateix sector, no hem sabut donar el valor que realment té en tots els àmbits: gastronòmic, expressió d'un territori, tradició, garantia de qualitat i d'origen, a més dels beneficis que reporta per a la nostra salut.

Per què han pujat els preus?

Ras i curt: l'escassa oferta. Les disponibilitats totals, tenint en compte la producció, les importacions i l'estoc de la campanya anterior no han estat suficients per a la demanda, alhora que s'evidencia que la propera collita serà més aviat escassa.

Envasat de l'oli d'oliva a Camp Foment Maialenc i S. C.

Tot i que encara és aviat per predir exactament la producció de la campanya 2023/24, la sequera que arrosseguem els darrers anys provocarà que la propera collita torni a ser inferior a una collita normal. No tenim precedents de dues campanyes consecutives de baixa producció perquè, després d'una collita escassa com la d'enguany, la producció de la campanya següent era molt més alta i així es compensava la falta de disponibilitat. Això no passarà enguany i aquesta sensació d'escassetat es trasllada al mercat i provoca que el preu en origen de l'oli d'oliva evolucioni a l'alça.

El sector productor no s'enriqueix

Ara bé, l'increment de preus no està suposant, ni de bon tros, un benefici real per al sector.

A moltes zones, hem vist com la producció s'ha reduït més d'un 70%, cosa que comporta greus dificultats per fer front a les despeses. És evident que, per alt que sigui el preu, si no disposem de producció d'oli no podem obtenir benefici.

L'augment dels costos i el descens de la producció no es veuen, ni de lluny, compensats per la pujada de preu, perquè les cooperatives no hem traslladat al consumidor l'increment total dels costos que estem patint en la producció d'olives i en l'elaboració i l'envasat de l'oli.

De fet, per al sector, en molts moments seria més beneficiós comercialitzar l'oli a granel que envasar-lo, perquè el preu en origen és superior al preu de l'oli envasat i, a més, s'estalviaria el cost d'envasar.

Un preu just i equitatiu

Ara fa tres anys, al setembre de 2020, el preu en origen de l'oli verge extra era de 2,25 euros/kg. Des de llavors, els preus van mostrar una tendència a l'alça, però seguien per sota dels 3,5 euros/kg per a l'oli verge extra fins al març del 2021, quan es van començar a disparar els preus en origen fins a arribar a la situació actual.

El sector entenem que caldria evitar tornar a preus per sota dels 3 euros, utilitzant l'oli d'oliva com a producte reclam per part de la distribució. La situació òptima seria un mercat estable, que evités la volatilitat, però amb marges suficients perquè els agricultors i les cooperatives puguin guanyar-se la vida de manera digna.

Massa sovint hem vist un diferencial de preus realment escàs entre les categories d'oli d'oliva: verge extra, verge i llam-pant (del qual s'obté l'oli d'oliva refinat). Seria un greu error –i insostenible per al sector productor– tornar a veure l'oli verge extra per sota dels 3 euros/litre i les garrafes de 5 litres al voltant dels 25 euros.

Com a reflexió final, situem la repercussió real de l'increment del preu de l'oli en una llar catalana. Tenint en compte que el consum mitjà d'oli d'oliva per càpita és d'uns 10 litres per persona i any, l'increment de preus d'aquesta darrera campanya, que realment ha sigut molt important, ja que ha passat dels 4 als 8 euros/litre, pot suposar, en el cas que el consum d'oli sigui 100% oli d'oliva verge extra, d'uns 40 euros anuals per persona. Un increment de poc més de 3 euros al mes.

Som conscients de l'encariment general del nivell de vida. Nosaltres també som consumidors. Però si valoréssim les virtuts i els beneficis que l'oli d'oliva verge extra aporta per a la nostra salut, com sí que passa en altres països productors amb unes condicions de renda per càpita similars a les d'aquí, entendríem quin és el valor real de l'oli verge extra que produïm al nostre país.

Olivar, Agrícola Ullidemolins.

Com el nostre sistema devora la democràcia, les cures i el planeta

Ricard Pedreira
Economista

El capitalisme, segons Nancy Fraser, devora (canibalitza) actualment tots els aspectes de la nostra vida. A banda dels seus aspectes econòmics, altera la riquesa de la natura, dificulta la “cura” (serveis socials) dels uns als altres, augmenta la devastació ecològica, col·lapsa la democràcia i influeix sobre la violència racial, entre altres. “El que ens cal és un moviment socialista (...) que pugui reconèixer la seva rapacitat i matar-lo d’inanició”.

El llibre que ens ocupa proposa ampliar el concepte de capitalisme, incloent-hi els conceptes de racisme, les relacions amb els altres, l'ecologia, la crisi de la democràcia i el paper del socialisme del segle XXI, per engrandir l'abast de la democràcia i no només tractar la presa de decisions en el terreny econòmic.

Nancy Fraser és catedràtica de filosofia i política de la New School for Social Research of New York, i entre les seves publicacions destaquen diversos textos feministes. Va néixer a Baltimore el 20 de maig de 1947 i és coneguda per les seves contribucions teòriques en l'àmbit de la filosofia política, especialment en política de la identitat, justícia social i teoria feminista.

L'autora explica que, per a ella, el feminisme no és simplement posar un con-

junt de dones en els llocs de poder. És anar superant la dominació de gènere, treballant en contra dels dos tipus de treball: el dit “productiu”, històricament associat als homes i remunerat a través de salaris, i l'altre, les activitats de “cura” de la societat, habitualment no remunerades i encara executades principalment per dones. Aquesta divisió és una font d'asimetries de gènere i no hi pot haver emancipació de la dona mentre aquestes estructures es mantinguin.

Des de les plantacions esclavistes dels segles XVIII i XIX, el capitalisme ha estat racista. “Una de les perspectives se centra en l'expropiació dels pobles conquerits per part del capital”. Malgrat que la definició de capitalisme és aliena al color de la pell i està orientada a maximitzar beneficis, curiosament els més desposseïts són els de raça diferent.

Un altre tema al qual el capitalisme és refractari és el dels serveis socials (les cures, en diu Fraser). Atendre famílies, sostenir comunitats, alimentar amistats, construir xarxes polítiques i forjar solidaritats són temes que la societat capitalista atribueix al sector privat. Les persones que el duen a terme són criades domèstics o membres de la família, mal o gens pagats, i també treballadors d'empreses sense ànim

de lucre, activistes o voluntaris de la societat civil.

Un altre tema que tracta és la política climàtica, que ha passat a ocupar el centre de l'escenari. Però el "capitalisme està profundament implicat en formes d'injustícia social que van des de l'explotació de classe i l'opressió racial, fins a la dominació sexual". L'anticapitalisme podria esdevenir un motiu per organitzar un nou sentit comú, apunta.

"Les societats capitalistes estan programades per generar crisis mediambientals recurrents". Ni benefici ni capital serien possibles sense primeres matèries i energia, que cal renovar i reparar el que fan malbé. Els danys són el revers dels beneficis. Les matèries primeres es van esgotant i l'energia tampoc és eterna.

"Les lluites entre l'economia i la natura són inevitablement polítiques". Hi ha tres maneres de parlar de la natura: com a objecte d'estudi de la climatologia, com a mitjà per a l'expansió del sistema capitalista i com a enllaç amb la història humana i la natura: les praderies, els boscos, les selves i altres.

Però podem tractar la història concreta. La fase capitalista mercantil dels segles XVI-XVIII, el règim liberal colonial del segle XIX i inici del XX, la fase del segon terç del segle XX i l'actual règim

capitalista financer. A l'inici, el vent impulsava els vaixells i els molins d'aigua i de gra. L'agricultura funcionava amb musculatura animal i humana. Com les mines de les plantacions esclavistes fins que va ser substituït pel "rei carbó". A principis del segle XIX, a Anglaterra va començar una nova era. La màquina de vapor transformava "l'energia solar carbonitzada" en una mercaderia que es podia comercialitzar internacionalment. Però del carbó es va passar a l'era del petroli (domini dels EUA, principalment) al voltant del motor de combustió interna; l'anomenada era de l'automòbil, amb la seva influència, que encara continua.

Però van aparèixer nous productes i materials imprescindibles, com el liti i el coltran (ingredient essencial per als mòbils), els quals continuen causant guerres, ara a l'Àfrica, i emprant sistemes encara quasi esclavistes. La natura canibalitzada en temps i espai.

Però una ecopolítica que eviti el desastre mundial, acaba dient, ha de ser anticapitalista i transambiental. L'autora preconitza el que anomena ecosocialisme. "Contràriament al que diu el sentit comú, aquesta crisi (política) no es pot superar només amb el civisme, el bipartidisme, oposant-se al tribalisme o

defensant un discurs basat en els fets i orientat a la veritat". Hi ha un error. L'economia capitalista depèn de la seva capacitat militar i organitzativa, que intenta (i aconsegueix) promoure l'acumulació dins el marc d'un sistema polític multiestatal.

Hi ha en el text un concepte que ho explica senzillament: "Una crisi al capdavant no és més que un embús en el mecanisme de la societat". Un exemple. El 2016, dues importants ciutadelles financeres mundials (Nova York i Londres) van renegar els arquitectes del neoliberalisme, donant victòries al Brexit (sortida de La Gran Bretanya de la UE) i a Donald Trump".

Finalment, la pandèmia de covid-19 "va forçar actuacions públiques per mantenir les infraestructures, garantir les cadenes de subministrament i les mascaretes per aturar infeccions i, també, per distanciar-se socialment, per mantenir el nivell de vida, entre ells, el capitalista". El capital no havia d'exposar més recursos...

Espera, diu l'autora, poder aportar nova llum sobre diversos temes del pensament socialista, com són la dominació, l'emancipació, els mercats, la planificació, el treball necessari i la plusvàlua social, entre altres.

FRASER, Nancy

Capitalisme caníbal. Com el nostre sistema devora la democràcia, les cures i el planeta, i què podem fer-hi al respecte.

Tigre de Paper/Edicions Cultura21, SCCL

ISBN 9788418705557

200 pàgines

22,5 x 14,5 cm

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

PREMIS ECONOMIA SOCIAL

**A punt per la
propera edició?**

Els **Premis Economia Social 2024** repartiran més de
9.000 euros en premis pels millors treballs
DE FI DE GRAU, FI DE MÀSTER I DE POSTGRAU
sobre una temàtica vinculada a:
ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVES

Pots guanyar fins a 1.100€
(més 300 € en productes i serveis del mercat social)

CONVOCATÒRIA OBERTA

economiasocial.coop/premis